

Mehmet Raif Yelkenci'nin Yûnus Emre Şiirleri Üzerine Çalışmaları

Mehmet Raif Yelkenci's Studies on Yunus Emre Poems

Müslüm YILMAZ¹

¹İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye

ORCID: M.Y. 0000-0002-4060-7945

ÖZ

Osmanlı'dan Cumhuriyete geçişte toplumun maruz kaldığı serbest ve mecburî kültür değişimlerinin bizzat içinde bulunan Mehmet Raif Yelkenci (1894-1974), çevresindeki bir grup münevverle birlikte bir köprü vazifesi görerek akademik dünyaya destek veren bir kişidir. İlmî hayattan ziyade eski sahafılık geleneğini sürdüren Yelkenci'nin dükkânı yerli ve yabancı ilim adamlarının, kitap meraklılarının bir toplantı ve sohbet yeri olmuştur. Türkoloji sahasında çalışan akademisyenlere sağladığı yazma eserler ile birlikte merakı gereği Yûnus Emre üzerine çalışmalarında bulunan Yelkenci, en eski Yûnus Emre Divanı nüshalarından birine de elinde sahip olması açısından Yûnus Emre Divanı üzerine yapılan çalışmalarda isminden söz edilen bir şahıstır. Elindeki bu yazmayı ve Yûnus Emre ile alakalı dokümanları ilim âlemi ile paylaşan Yelkenci, bu paylaşım sonrasında Yûnus ile alakalı neşirlerdeki yorum hataları üzerine Yûnus şiirlerini derlemeye başlamıştır. Özellikle Fuat Köprülü'nün *Türk Edebiyatındaki İlk Mutasavvıflar* adlı eserindeki Yûnus Emre ile alakalı ilmi görüşlere ve Abdülbaki Gölpınarlı'nın Yûnus Emre Divanı'nı neşrine eleştiri makaleleri yazan Yelkenci, Yûnus Emre'nin şahsiyeti hakkında da farklı fikirler ortaya atmıştır. Kendisine verilen ilmi cevaplar üzerine Yûnus Emre Divanı üzerine çalışmaya başlamış; fakat ömrü vefa etmediği için bu çalışması şahsi arşivinde kalmıştır. Bu tebliğde Mehmet Raif Yelkenci'nin Fuat Köprülü ve Abdülbaki Gölpınarlı ile girdiği Yûnus Emre'nin şahsiyetiyle ilgili tartışmalar hakkında bilgi verildikten sonra arşivindeki Yûnus Emre şiirleri üzerine olan çalışması tanıtılacaktır.

Anahtar Kelimeler: M. Raif Yelkenci, Yûnus Emre, Şiir, El Yazması

ABSTRACT

Mehmet Raif Yelkenci (1894-1974), who bear witness while personally involving the free and compulsory changes that society was exposed to during the transition from Ottoman to the Republic, was a person who supported the academic world while acting as a bridge to this transition with a group of intellectuals around him. Rather than scientific life, Yelkenci maintained the tradition of bibliopole and his shop had been a meeting and conversation place for both local and foreign scientists as well as book enthusiasts. Yelkenci, who worked especially on Yunus

Başvuru/Submitted: 31.05.2021 **Kabul/Accepted:** 29.08.2022

Sorumlu yazar/Corresponding author: Müslüm YILMAZ (Dr., Öğr. Üyesi), İstanbul Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, İstanbul, Türkiye. E-posta: muslum.yilmaz@istanbul.edu.tr

Atıf/Citation: Yılmaz, M. (2022). Mehmet Raif Yelkenci'nin Yûnus Emre şiirleri üzerine çalışmaları. Korkmaz, F. (Ed.), 9. Milletlerarası Türkoloji Kongresi Bildiriler Kitabı içinde (s. 1233-1244). <https://doi.org/10.26650/PB/AA10AA14.2023.001.082>

Emre due to his curiosity apart from the manuscripts he provided to the scientist working in the field of Turcology, is someone whose name is mentioned in the studies on Divan of Yunus Emre thanks to owning one of the oldest copies of Divan of Yunus Emre. Yelkenci shared this copy of Divan and other documents related to Yunus Emre with the scientific community and after sharing them he started to compile Yunus' poems due to the interpretation errors that occurred in the other writings about Yunus Emre. He wrote critical articles on Abdülbaki Gölpınarlı's Yunus Emre Divan and especially on Fuat Köprülü's scientific opinions about Yunus Emre in Köprülü's book The First Sufis in Turkish Literature, Yelkenci also proposed different ideas in regards to Yunus Emre's personality. After receiving scientific responses he started to work on Divan of Yunus Emre, however, due to his death this endeavour remained in his personal archive. In this paper, after giving information about the discussions which Mehmet Raif Yelkenci entered with Fuat Köprülü and Abdülbaki Gölpınarlı , Yelkenci's work on Yunus Emre's poems in his archive will be provided.

Keywords: M. Raif Yelkenci, Yûnus Emre, Poem, Manuscript

Giriş

Türklerin Anadolu'ya gelmesinden sonra gelişen Eski Anadolu Türkçesinin temel kurucu şahsiyetlerinin başında gelen Yûnus Emre, yazmış olduğu manzumelerle halkın her kesimine etki etmiş bir ediptir. Osmanlı'nın fetihleri ile ilk önce Balkan coğrafyasına ve daha sonra üç kıtaya yayılan Yûnus'un şiirleri bestelenerek halk arasında, camilerde ve tekkelerde okunmuştur.

Türkçenin söz elçisi olarak adlandırılmaya namzet olan Yûnus Emre'nin hayatı ve eserleri hakkında yaşadığı dönem ve sonraki yüzyıllarda kaleme alınan birkaç istisna¹ dışında yeteri kadar bilgi bulunmaması oldukça düşündürücü bir hadisedir.²

Türk millî kültürünün, medeniyetinin temel mimarlarından olmasına rağmen Yûnus Emre'yi divan şairleri ve şuara tezkiresi yazarlarının görmezden gelmesinin altında yatan sebepler vardır. Bu bağlamda Osmanlı döneminde Yûnus şiirlerinin çeşitli mekânlarda okunmasından rahatsızlık duyulduğunu ve onun aleyhinde verilen bazı fetvalar olduğunu söylemek mümkündür.³ Halkın gönül tahtına yerleşen Yûnus Emre'nin şiirlerine Osmanlı döneminde birçok mecmuada rastlansa da müstakil ilk divan baskısı 19. yüzyılın sonralarına doğru yapılmıştır.⁴

1 Âşık Çelebi, Yûnus'u, "Lisan-ı kâli zebân-ı hâle tercümân itmiş abdâl u ebrârdan" biri olduğunu söylerken (Âşık Çelebi, 2010, s. 689) Mecdi ise onu " ilm-i tevhîdde makâm-ı âlî sâhibi olduğu zâhir ve bâhirdür" şeklinde tavsif eder. (Mecdi Mehmed Efendi, 1989, s. 78)

2 Bu konuda Fuad Köprülü şöyle bir açıklamada bulunur: "Yûnus'un hece vezniyle yazdığı ilahilerin halk arasında büyük bir zevk ve lezzetle okunduğunu gören Acem taklitçileri şairler, onun eserlerine karşı kayıtsız ve küçümser davranmak, yahut onları şiir dairesi dışında saymak sureti ile intikam almak istediler... Eskilere göre pek tanınan bir tasnif, şairle âşıkı, yani lâ-dini mevzû'larla meşgul olan san'atkârlarla, ilhamını dinden ve tasavvuftan alan san'atkârları birbirinden kuvvetle ayırdığı için, Yûnus'un mutasavvıflarca büyük bir âşık tanınması çok ihtiramkâr bir telakkidir; lâkin Acem mukallidi şairlerin husûsî telakkilerine göre bunda biraz küçümseme olduğu gibi, birçok tezkirecinin ondan mutasavvıf sıfatıyla bile bahsetmemeleri de, eski şairlerin Yûnus hakkında pek iyi fikirler beslemediğini izaha kâfidir." (Köprülü, 1966, s. 241-242)

3 Divan şairleri ve şuara tezkireleri Yûnus'u neden anmazlar?" soruna cevap arayan İsmail Ünver, Yûnus'un şiirlerinin zikir esnasında okunmasıyla ilgili olarak Şeyhülislam Ebussuûd Efendi'ye sorulan bir meseleyi örnek gösterir: *Mes'ele: Bir zâviyenün mescidinde eşhâs-ı muhtelifê ile oğlanlar muhtelit olup envâ'-ı teğanniyât ile tevhîd iderlerken kelime-i tevhîdi tağyîr idüp gâh dil-i men, gâh cân-ı men diyüp ve gâh:*

*Sen bir ulu sultânın cânlar içinde cânsın
Çün ayân gördüm seni pinhân kayısı degül
ve gâh:*

*Cennet cennet didükleri bir ev ile bir kaç hürî
İsteyene vir sen anı bana seni gerek seni diyü*

gögüslerini döğüp evzâ'-ı garîbe itdüklerinde ahâlî-i mahalleden ba'zı kimesneler zâviye-i mezbûrede şeyh olan Zeyd'e bu makûle evzâ'a niçün râzî olursun didüklerinde Zeyd: Ne lâzım gelür, ve mâ halakte'lcinne ve'l-inse illâ li-ya'bidün dimekle cevâb virse, şer'an Zeyd'e ne lâzım gelür?" "El- cevâb: Evzâ' u akvâl-i mezbûre kemâl mertebe fuş olduğundan gayrı, cennet hakkında söyledükleri kelime-i şeni'a küfr-i sarîhdür. Katleri mubâhdur. Şeyhleri olan bî-dîn hikâyet olan evzâ' u akvâl men'a mübâşeret olunmazsa dahi ne lâzım gelür dimekle kâfir olduğundan gayrı, ol kabâyihî ibâdet kabîlinden add idüp âyet-i kerîmeyi ana delîl göstermekle tekrâr kâfir olur ve bu i'tikâddan rücû itmezse katleri vâcib olur."

(İz, 1964, s. 48) Bir kaç kelime farklı olarak aynı fetvaya bkz. (Düzdağ, 1983, s. 87) İsmail Ünver, bu fetvayı aktardıktan sonra şöyle bir sonuca varır:

"Yûnus'un "küfür"le itham edilmesine sebep olan dizeler, bir mutasavvıf şairin, bir Hak âşıkının Allah sevgisinden ve ona bütün varlığıyla teslim olmaktan ne beklediğini çok içten ve sade bir dille ifade eden dizelerdir. Onu itham edenler, bütün mutasavvıfların "şeriat, tarikat, marifet, hakikat" olarak tanımladıkları yolun başında bulunan, Yûnus'un deyişiyle "şeriat oğlanları"dir. Yûnus ise bu basamakların en yücesi olan "hakikat"e ulaşmıştır. Osmanlı İmparatorluğunun en parlak döneminde şeyhülislâmın "küfür"le itham ettiği bir şairin adını hangi tezkirecinin ya da hangi divan şairinin anmasını bekleyebiliriz? Şiirlerini okumuş ve Yûnus'tan etkilenmiş olsalar bile genellikle medrese eğitimi almış ve yine genellikle devlet görevi üstlenmiş, padişahın ve üst düzey yöneticilerin ihsan ve himayeleriyle ayakta durabilen şairlerin "küfür"le itham edilen Yûnus'un adını anmaları elbette beklenemez" (Ünver, 2006, ss. 490-498)

4 Yûnus Emre Divanı ilk olarak 1302/ 1885 yılında İstanbul'da basılmıştır. (Özege, 1979, s. 2099)

Yûnus Emre Divanı'nı Osmanlı'nın son yıllarında Osmanlı alfabesi ile yayımlayanların başında Beyazıt'ta Hakkaklar Çarşısı içerisinde 1-2 numarada kitapçılık yapan Kandıralı Hâfiz Aziz Efendi ve mahdumu Mehmed Raif Yelkenci gelmektedir.⁵

Mehmet Raif Yelkenci ve Kitapçı Dükkânı

Teknelere yelken bezi diken bir aileden olan Mehmed Raif, 1894 yılında Kandıra'da dünyaya geldi. Babası Hasan Efendi'nin⁶ de yelken bezi dikmesinden dolayı soyadı kanunu sonrası Yelkenci soyadını almıştır. Babasının vefatının ardından 1905'te İstanbul'a gelen Raif Bey, amcası Hâfiz Aziz Efendi'nin Beyazıt Meydanı'ndaki kitapçı dükkânında çıraklık yapmaya başladı ve aynı dönemde Fatih Medresesi'ne talebe olarak girdi. 1911 yılında medreseden hafızlığını da tamamlamış olarak icazet alan Raif Efendi, Urfa'ya levazım subayı olarak tayin oldu. Birliğindeki üst rütbeli bir subayın askere ait malzemeyi para karşılığında dışarı satmasına şahit olması üzerine, bunu engellemek için çeşitli girişimlerde bulundu. Bu girişimlerin sonuçsuz kalması ile birlikte ruhî bazı sıkıntılar içerisine girdi. Bu nedenle malûlen terhis olup İstanbul'a gelen Raif Efendi, bir süre amcası ile kitapçı olarak ticaretle meşgul olsa da I. Dünya Savaşı'nın patlak vermesi üzerine tekrar askere alındı. Sağlık sorunları dikkate alındığı için cephe gerisinde kâtip olarak görev yaptı.

Askerlik dönüşü eski işine geri dönen Raif Bey, amcası ile birlikte, Beyazıt'ta şu anki Sahaf- lar Çarşısı'nın Kapalı Çarşı çıkışındaki Fesçiler Kapısı'nın bitişiğinde Çadircılar caddesi üzerindeki eski bir sahaf dükkânını Şevki Efendi'den satın alarak sahaflık işine girdi. Amcasının vefatından bir süre sonra dükkânını aynı cadde üzerindeki 147-149 numaralı dükkâna taşıdı. Sahaflar Çarşısı'nın 1950'de geçirdiği yangın neticesinde sahaflar şimdiki Beyazıt Camii'nin yanına taşınınca Raif Efendi'nin dükkânı çarşının dışında kaldı. Kendini sahaf yerine kitapçı olarak adlandıran Raif Yelkenci'nin dükkânı, yerli ve yabancı ilim adamlarının buluşma noktası olmuştur.⁷ Bir nevi akademi işlevi gören bu dükkâna gelen ilim adamları, çalıştığı konular üzerine mecliste hazır bulunanlara bilgi verirdi. Raif Efendi de bu kişilerin çalışma sahasına katkı sağlayacak yazma eserler temin eder ve maddi bir çıkar beklemeden istifadesine sunardı. Hatta konusunda ehil gördüğü kişilerden ve bazen talebelere para almadığı ve tek nüsha eserleri onlara hediye ettiği nakledilmektedir. (Koçu, 1974, s. 256; Sayar, 2012, s. 61-65)

Raif Yelkenci'nin Yûnus Emre Şiirleri Üzerine Çalışmaları: Raif Yelkenci, Cumhuriyetin ilk yıllarında "Yûnus Emre'ye kalben sonsuz bir muhabbet ve hürmetle bağlı olduğu" için Yûnus Emre Divanı'nı amcası ile birlikte yayınladı. (*Divan-ı Yûnus*, 1340-1924)

5 Raif Efendi bu eseri amcası olan Aziz Efendi ile birlikte yayımlamıştır. Eserin girişinde "Sultan Bâyezid'da Hakkâklar Çarşısı'nda 1 ve 2 numarada kitâbçı Kandıralı Hafız Aziz ve mahdumu Raif Efendi dükkânlarıdır." Bu ibareden yola çıkarak Raif Efendi'nin amcasını babası gibi gördüğü söylenebilir. Bu ibare, eserin bazı baskılarının ilk sayfasında rika yazı çeşidi ile ilk sayfada yer almaktadır. (*Divan-ı Âşık Yûnus*, Atatürk Kitaplığı, K 4355)

6 Raif Yelkenci'yi yakından tanıyan Turgut Kut, yazmış olduğu makalede babasının ismini –muhtemelen sehven- Ahmed olarak zikretmektedir. (Kut, 2013, s. 398-399) Makalesinde kaynak olarak kullandığı Reşat Ekrem Koçu'da da baba ismi Hasan olarak geçmektedir. (Koçu, 1974, s. 255)

7 Ahmed Güner Sayar'ın bu dükkânın müdavimlerinden olan ilim adamlarından tespit ettiklerini buraya kaydediyoruz: İbnülemin Mahmud Kemal İnal, Sami Evranosoğlu, Muallim M. Cevdet [İnançalp], İsmail Hakkı Uzunçarşılı, Hakkı Tarık Us, Ahmed Süheyl Ünver, Osman Nuri Ergin, Fuad Köprülü, Hafız Yusuf Cemil Ararat, Mahir İz, İzzet Koyunoğlu, Faik Reşit Unat, Abdülbâki Gölpınarlı, Mükrimin Halil Yınanç, Ağâh Sırrı Levent, Mehmed Halit Bayrı, Kemâl Salih Sel, Feridun Nafiz Uzlu, Kâzım İsmail Gürkan, Muallim Kılıslı Rifat Bilge, Reşad Ekrem Koçu, Samiha Ayverdi, Şefik Can, Sabri Ülgener, Vecdi Yarman, Kemal Elker, Nuri Arlasez, Fuad Bayramoğlu, Fevziye A. Tansel, Abdülkadir Karahan, Ali Öztaylan ve Uğur Derman. müsteşirliklerden Franz Taeschner, Franz Babinger, Helmut Ritter ve Oscar Rescher... (Sayar, 2012, s. 61-65)

1302/1886 yılında basılan (*Divan-ı Yûnus*, 1302; Özege 1979, s. 2099) Yûnus Emre Divanı'nı temel alınarak hazırlanan bu eser, aslında üç farklı çalışmadan müteşekkildi.⁸ Eserin ortasında Divan-ı Âşık Yûnus, kenarlarında ise Şeyh Mehmed Hayyat Vehbi el-Erzincanî'nin "Kitab-ı Kenzü'l-miftah"ı (s. 1-131), Niyazi-i Mısri'nin "Şerh-i Kaside-i Yûnus Emre adlı eseri (s. 132-174) yer almaktadır.

Bu eserin basımının gerçekleşmesinden kısa bir süre önce Fuat Köprülü'nün muazzam eseri *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* yayımlandı. Bu eserin Yûnus Emre ile ilgili bölümünde Fuat Köprülü, "Anadolu'da yetişen ilk büyük mutasavvıfların hemen hepsini Hacı Bektaş Velî[-ye] mürid ve mutekidi şeklinde tanıtmak isteyen Bektâşî ananesinde Yûnus Emre hakkında kâfi derecede tafsilata tesadüf edilir." (Köprülü, 1966, s. 219) şeklindeki genel bir açıklamadan sonra menkıbelerde zikredilen Yûnus'un Hacı Bektaş Velî'ye gidip buğday istemesi ve aralarında geçen nefes verme rivayetini aktardıktan sonra şu yargıda bulunur:

"Menkabeyi bir tarafa bırakarak Yûnus'un hayatı ve şahsiyetini sırf tarihi ve müsbet bakımdan tedkik edecek olursak -kısmen yok edilmesi imkânsız- bir takım büyük müşküller ile karşılaşacağız; çünkü ilk tarihi kaynakların ona dair verdikleri bilgi çok eksik ve hatta birbirini yalanlayıcı mahiyette olduğu gibi hatta biraz da menkabelerle karışmıştır." (Köprülü, 1966, s. 222)

Köprülü, Yûnus'un ümmi olmadığını (Köprülü, 1966, s. 286) belirtmekle beraber açıkça "Yûnus Bektâşîdir" gibi bir iddiada bulunmasa da dolaylı olarak Yûnus'un Ahmed Yesevî çizgisinden geldiğini ve bu silsilede Tapduk Emre ile Hacı Bektaş'ın yakınlığına binaen Yûnus Emre'yi Hacı Bektaş Velî ile bir konumlandırmıştır. (Köprülü, 1966, s. 284-286) Fuat Köprülü'nün bu çalışmasını takdir eden ve hatta "üstâd Bay Fuad Köprülü'nün *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar* adlı eserini kendime rehber ittihaz eyle"diğini dile getiren Raif Yelkenci, Yûnus Emre'nin Bektâşî olarak konumlandırılmasından rahatsız olmuştur. (Yelkenci, 1940a, s. 991) Ona göre Yûnus, Mevlânâ gibi sünni akideye sahip bir Mevlevîydi. O, ilk olarak bu fikrini kendi dükkânına gelen ilim erbabına açıyordu. Ancak Fuat Köprülü'nün verdiği bilgilerin genel olarak benimsendiğini müşahede etmesi üzerine bu konuda ilk makalesini yayınladı. Bu makalede Yûnus Emre'nin esasında Âşık Paşa olduğunu iddia etti. Bu iddiasını elindeki bazı mecmualarda geçen şiirlerde Yûnus Emre ile Âşık Paşa'nın şiirlerinin bir arada olmasına da yandırıyor ve şu şekilde izah ediyordu:

"Yûnus Emre'ye kalben sonsuz bir muhabbet ve hürmetle bağlı olduğum için onun henüz tenevvür etmemiş şahsiyetini araştırmak beni senelerden beri uğraştırır bir meşgale olmuştur. Yûnus'un matbu divanından başka mesleğim olan kitapçılık dolayısıyla elime geçen sayısız yazma divanlarını, mecmua, cönklerdeki şiirlerini tetkik etmek fırsatına nail oldum... Matbu Yûnus divanını gözden geçirenler bu kitabın serapa hatalarla dolu olduğunu bilirler. Keza yazma nüshalardaki şiirlerin birbirini tutmaması bende bunların da hatalı olduğu kanaatini hâsıl etti." (Yelkenci, 1940b, s. 1017-1021)⁹

8 Burhan Toprak'ın sözleriyle: "Matbu Yûnus Divanı ilki 1301'de, ikincisi 1340'ta Sahhaf Râif Efendi tarafından evvelki nüshadan kopya ettirilerek taşbasmayla bastırılmıştır." (Toprak, 1953, s. 39)

9 Raif Yelkenci, Cumhuriyet Gazetesi'nde Bir Etüt Bir İddia: Büyük Türk Şairi Yûnus Emre Kimdir II başlığı ile yayınladığı bu makaleyi (Yelkenci, 1940, s. 3) daha sonra birkaç değişiklikle tekrar yayımlamıştır. (Yelkenci, 1940a, s. 991-993, (Yelkenci, 1940b, s. 1017-1021)

Bu açıklamadan sonra Yûnus'un ve Âşık Paşa'nın manzumelerinden örnekler vererek bu düşünceyi ispatlamaya çalışarak şu sonuca varır: “*Bu satırların tahlilinden çıkardığım netice Yûnus Emre namile maruf olan zatın Âşık Paşa'nın kendisinin olduğudur.*” (Yelkenci, 1940b, s. 1017)

Raif Yelkenci'nin bu iddiası ilim dünyasında bir makes bulmadığı gibi daha sonra kalem kavgasına gireceği ilim erbabının eleştirilerine de konu olmuştur.

Raif Yelkenci ve Abdülbaki Gölpınarlı'nın Yûnus Emre Çalışması: Her ne kadar bir kitapçı gibi görünse de Raif Yelkenci, manevi açıdan beslendiği tasavvufi bir halkaya mensuptu. Bu halkanın başında bir dönem sıkı bir İttihatçı olan eski Karesi mebusu Abdülaziz Mecdî Tolun gelmekteydi. Ahmed Amîş Efendi'nin tasavvufi düşüncesini devam ettiren Tolun'un çevresinde Süheyl Ünver, Muallim Cevdet, Osman Nuri Ergin ve Raif Yelkenci gibi önemli kültür insanları yer almaktaydı.¹⁰

Harf inkılâbı ile birlikte eski konaklardan dışarı atılan el yazması eserler, özellikle tekkelerin kapatılması ile oralardan çıkan eski kitaplar at arabalarının üzerinde sahaflara geliyordu. Bunlar arasında el yazma ve cönklerde Yûnus namına her gördüğünü alıp hıfz eden Raif Yelkenci'nin Yûnus Emre Divanı'nın çok eski bir nüshası eline geçti. Bu yazmadaki şiirleri yorumlaması için Dâsrülfünûn Edebiyat Fakültesi mezunu olan Osman Ergin'den yardım istedi. Osman Ergin, başta Raif Yelkenci ve Hellmut Ritter'in elindeki yazma cönklerden hareketle Yûnus Emre'nin asıl adının Said Emre hatta Sadeddin olduğunu söylüyordu. Buna da delil olarak iki ayrı yazmada yer alan aynı şiirlerin birinde mahlas olarak Yûnus, diğesinde ise Said yazmasını gösteriyordu. (Ergin, 1933 s. 217-220)

Fuat Köprülü'nün de bu konuda daha önce yazmış olduğu makaleye (Köprülü, 1927, s. 302) atıf yapan Ergin, “*Fuat Bey'in kemali salahiyetle söyledikleri gibi ne lisan, ne üslup ne de efkâr itibari ile aralarında hiçbir bariz hususiyet yoktur*” ifadesinin yanlış olduğunu dile getirdi. (Ergin, 1933 s. 217-220)¹¹ Nitekim bu iddia ilim dünyasında pek dikkate alınmadığı gibi Osman Ergin de bu iddia hakkında daha sonra herhangi bir ilmi makale neşretmemiştir.

10 Bu isimleri Abdülaziz Mecdî Tolun, Muallim Cevdet'in vefatı üzerine yazdığı şiirde dile getirmiştir:

*Adüvvün yok hasûdun yok sevilmez hasletin yoktur
Seni ihvan içinde fart-ı hürmetle seven çoktur*

*Fakat üç zatı âlî var senin aşkınla marûf
Beyânâtı bu üç zâtın senin ezkârına matûf*

*Biri ilmiyle meşhur Mektupçu Osman'dır
Bir Doktor Süheyl oldu o da aşkınla cûşandır*

*Üçüncü zât ise müştâk-ı irfânın olan Râif
Bu üçdür en ziyâde zübde-i ahvâline vâkıf*

(Osman Ergin, 2005, s. 466) Ahmed Güner Sayar'ın tespitlerine göre; Ziya Gökalp-Fuad Köprülü rehberliğindeki çalışmalarıyla dikkati çeken ilmi Türkçülerin paralelindeki bu gurup, Ahmed Amîş Efendi-Mecdi Efendi rehberliğinde yol almış ve bir ruh ve gönül birliği içerisinde eserler telif etmişlerdir. Bunun aksine Köprülü'nün talebeleriyle gönül bağımlı tesis edecek manevi bağdan yoksun olmasının zamanla kendi içlerinde bir mücadeleye ve bununda etkisi ile aralarının açılmasına neden olduğu söylenebilir. (Sayar, 2012, s. 70-71), (Sayar 2011, ss. 184-191)

11 Said Emre'nin Yûnus ile çağdaş olduğu ve Hacı Bektaş Veli'nin yanında yetiştiği ve onun vefatından sonra halifelerinden Hacım Sultan'a intisab ettiği son yapılan araştırmalarda dile getirilmiştir. Bu konu hakkında Mustafa Alkan şöyle demektedir: “*Raif Yelkenci'nin 14. yüzyıla ait olduğu sanılan Yûnus Emre Divanı'nda da, Yûnus'un şiirleri arasında Said mahlaslı üç şiir daha vardır. Bu şiirlerden ikisi aynı zamanda, Prof. Ritter nüshasında bulunan Said Emre'ye ait olduğu sanılan şiirlerin arasında da bulunmaktadır. Said Emre 13. yüzyılın sonu, 14. yüzyılın başında yaşamış, Yûnus'un en yakın takipçisi sufi bir şairdir*” (Alkan, 2006, s. 26)

1933 yılında bu halkaya Abdülbaki Gölpınarlı dâhil oldu.¹² Gölpınarlı, Süheyl Ünver'in ilk mektep arkadaşı, Muallim Cevdet'in muallim mektebinden talebesi,¹³ Osman Ergin'in ilmi birikimi ve kütüphanesinden istifade için yanından ayrılmayan bir ilim aşığı ve Raif Yelkenci'nin dükkânına gelen yetenekli genç bir ilim adamıydı.

Kitapçı Raif Bey, dönemin siyasi erki içinde çok yüksek mevkilerde olan Fuat Köprülü gibi bir ilim adamının karşısına çıkacak ve iddiasına ilmi olarak cevap verecek bir destek arıyordu. Bu destek eli dükkânın müdavimi olan Abdülbaki Gölpınarlı'dan geldi.

O sıralarda doktora çalışması için bir konu arayan Gölpınarlı'ya Yûnus Emre üzerine bir eser hazırlaması tavsiye edildi. Bu tavsiyeyi kabul eden Gölpınarlı, Fuat Köprülü'ye ilmi açıdan cevap verebilecek nadir isimlerin başında gelmekteydi. Nitekim o yıllarda siyasi olarak da arkasında destek olan Köprülü'ye muarız söz söyleyebilecek kişi oldukça azdı. Abdülbaki Gölpınarlı, hocası Fuat Köprülü'nün takrizinin başındaki ithaf bölümünü silerek açıkça ona cephe aldığını göstermiş ve bu yaptığı hareket ilim dünyasında yankı uyandırmıştı. (Gölpınarlı, 1992a.)

Raif Yelkenci'nin elindeki yazma nüshayı da yapacağı çalışma için inceleyen Abdülbaki Gölpınarlı, (Gölpınarlı, 1936) hazırlamış olduğu eserde “Yûnus Bektâşîdir” şeklinde bir başlık açarak düşüncelerini hocası Fuat Köprülü'nün görüşleri paralelinde dile getirdi. (Gölpınarlı, 1936, s. 11-28) Ayrıca daha önce Osman Ergin'in Yûnus Emre'nin adının Said olduğunu söylediği makalesine cevaben yazdığı eleştiri makalesinde Tapduk Emre'nin ve bu silsilenin takipçisi olan Yûnus'un da Hacı Bektaş'a mensup olarak Bektâşî olduklarını, (Gölpınarlı, 1936, s. 141) ama Yûnus'un ümmi olmadığını belirtti (Gölpınarlı, 1936, ss. 81-89). Gölpınarlı, Yûnus'un Mevlânâ ile görüştüğünü ve şiirlerini okuyup etkilendiğini hatta Mevlânâ'nın kullandığı mazmunları bazen aynen bazen de birkaç değişiklik yaparak şiirine aldığını örneklerle gösterdi (Gölpınarlı, 1936, ss. 92-94). Mevlânâ ile Yûnus arasındaki ilişkisinin edebi bir etkileşim olduğunu “*Yûnus, Mevlânâ'nın ifade tarzını benimser, vecdini benimser, mazmunlarını alır; tassarruf eder, şiirini Türkçeye çevirir. Fakat Yûnus, yine Yûnus'tur*” şeklinde izah etmiştir (Gölpınarlı, 1936, s. 96).

Raif Yelkenci'nin düşüncelerine tamamen zıt olan bu görüşlerinde Abdülbaki Gölpınarlı, hocası Fuat Köprülü'nün düşüncelerini devam ettirmiştir. Bu düşüncelerin doğru olmadığını düşünen Raif Yelkenci ise Fuat Köprülü'yu ve dolaylı olarak Abdülbaki Gölpınarlı'yı hedef alan eleştiriler kaleme almıştır.

Raif Yelkenci'nin Fuat Köprülü'ye Yönelik Eleştirileri: Raif Yelkenci, emekliliği sonrasında Yûnus Emre üzerine çalışmalarını daha da ziyadeleştirdiği sırada Fuat Köprülü'nün *Türk Edebiyatındaki İlk Mutasavvıflar* adlı eserinin ikinci basımı gerçekleşti. Bu çalışmayı dikkatle inceleyen Yelkenci'ye göre bu neşirde Yûnus Emre hakkındaki yanlış bilgiler hiç değiştirilmeden yayınlanmıştı. Ayrıca Köprülü, eserinin sonuna Yûnus Emre'ye ait olan 12 ilahinin notasını eklemiş ve bunlar için de şöyle bir açıklamada bulunmuştur:

12 Abdülbaki Gölpınarlı, müşid olarak benimseyip sohbetlerinden istifa ettiği Abdülkadir Belhi'nin oğlu Ahmed Muhtar Erkılıç'ın vefatı sonrasında bir manevi boşluğa girmiş ve bu boşluktan çıkış olarak da Abdülaziz Mecdi Tolun'a yönelmiştir.

13 Abdülbaki Gölpınarlı bu tanışıklığı şöyle anlatır: “*Muallim Cevdet merhûmu 1924/1925 ders yılı içinde tanıdım. O yıl, İstanbul Muallim Mektebi'nin son sınıfına girmiştım. Cevdet, bize içtimaiyat okutuyordu.*” (Osman Ergin, 2005, s. 461)

“Bugün tekkelerde söylenmekte olan Yûnus İlahileri’nden bazılarının bestelerini tespit için kitabımıza ilave ettik. Eserimizin ilk basımındaki İlahiler’in notları, Encümen-i Musiki âzâsından Seyyid Abdülkadir [Töre] Bey tarafından zabt ve tahrir edilmiştir. Birinci basımındaki ilahiler’in güfteleri Arap harfleriyle idi. Bunların gerek güfte, gerek usul ve makam bakımından aynı olan yeni harflerle çevrilmiş notları Abdülbaki Gölpınarlı’nın Yûnus Emre Divanı’nda (ist. 1948 s. 789) da mevcut olduğundan eserimizin bu ikinci basımındaki notlarının klişeleri oradan alınmıştır.” (Köprülü, 1966, s. 375+4)

Bu kitabın basımı sonrasında Raif Yelkenci, *Hayat Tarih Mecmuası*’nda 4 serilik bir eleştiri makalesi yayınladı. Eleştiri satırlarına Fuat Köprülü’nün hakkını teslim ederek şöyle başlamaktadır:

“Köprülüzade Fuad, Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar adlı eserinin ikinci kısmını Yûnus Emre’ye tahsis etmiştir. Yûnus Emre bahsini yorulmaz bir emekle meydana getirmiş olduğu için, eser adeta bir tasavvuf tarihi halini almıştır.” (Yelkenci, 1972, s. 24)

Bu övgü dolu ifadeden sonra Yelkenci dört ana başlıkta şu iddialarda bulunur:

1. Yûnus Emre’nin Bektâşî olmadığını, Mevlevî olarak anılması gerektiğini, Hacı Bektaş Velî’nin bir sembol olduğunu Bektâşî tarikatının Balım Sultan tarafından 15. yüzyılın sonlarında kurulduğunu ve bundan dolayı Yûnus’a Bektâşî denilmesinin doğru bir adlandırma olmadığını ifade eder. (Yelkenci, 1972b, s. 78)

2. Yûnus Emre’nin menkıbelerde geçen Tapduk Emre’nin dergâhına kırk yıl odun taşıdığı ve fakir bir rençber olduğu şeklindeki anlatının Batıniler tarafından uydurulan bir yalan olduğunu, Yûnus’un medrese tahsili görmüş bir âlim olarak Mevlânâ’nın Farsça söylediği ilahi aşkı Türkçe ifade ettiğini söyler. Ayrıca Yûnus’un şiiplerinde Hacı Bektaş Velî’nin ismi geçmediğini ve aksine Mevlânâ’nın anılmasını kendisine delil olarak gösterir. (Yelkenci, 1972c, s. 78-79)

3. Fuat Köprülü’nün kitabına Abdülbaki Gölpınarlı’dan iktibas ederek aldığı bu ilahilerin güftelerinin hiçbiri Yûnus Emre’ye ait olmayıp daha sonraki yüzyıllarda yaşayan Âşık Yûnus, Derviş Yûnus ve Said Emre’ye aittir. (Yelkenci, 1972c, s. 68)

4. Tapduk Emre bir “kişi” değildir. Tapduk kelimesinin Yûnus’un şiiplerinde Allah anlamında kullanılmış olduğunu iddia eder: “Fuad Köprülü, Yûnus Emre’yi Tapduk Emre’nin müridi diye gösterir. Tapduk Emre için uydurulmuş ilâhilere kanmak mecburiyetinde kalmıştır. Aslında, Tapduk, Cenab-ı Hak’tan başka bir şey değildir.” (Yelkenci, 1973, s. 81)

Bu iddiaların kaynağı da elindeki Yûnus Divanı’nın yazma nüshasıydı. Yelkenci bu yazma eserden yola çıkarak Yûnus Emre’nin Bektâşî değil, Mevlevî olduğunu söylüyordu. Bu iddiaları sayarken Fuat Köprülü’nün ismini ansa da Abdülbaki Gölpınarlı’nın ismini anmıyordu.¹⁴ Çünkü Gölpınarlı, Yelkenci’nin makalesinin yayınlanmasından kısa bir süre önce 1971 yılında

14 Bu konu hakkında bkz. Ahmed Güner Sayar’ın çalışmasının içindeki “Sahaf Âlimle, Âlimin Sahafı Kavgası” (Sayar, 2012, ss. 101-138)

Uluslararası Yûnus Emre Semineri'nde sunduğu tebliğinde Yûnus'un okuma yazma bilmediği hakkındaki söylentinin yalan olduğunu, Mevlânâ ile tarikat zincirinin birleştiğini, Yûnus'un bazı manzumelerinin Mevlânâ'nın birebir tercümesi olduğunu Raif Yelkenci'nin elindeki divan nüshasına atıf yaparak söylemişti. (Gölpınarlı 1972, s. 102-110)

Muhtemelen Raif Bey, Gölpınarlı'nın 1936 yılında Yûnus Emre hakkında yaptığı çalışmadaki bilgilere ek olarak 1971 yılındaki tebliğinde Mevlânâ'nın tarikat silsilesinin Yunus ile birleştiği açıklamasını geç gelen bir itiraf olarak nitelendirmiş ve bundan dolayı eleştirisini Fuat Köprülü'ye yöneltmişti.

Raif Yelkenci'nin Tenkitli Yûnus Emre Divanı Neşri Teşebbüsü: Raif Yelkenci'ye göre Yûnus hakkındaki yanlış bilgiler tam ve tenkitli bir Yûnus Divanı neşri ile düzeltilebilirdi. Bunu da kendisinden başkasının yapması zor görünüyordu. Nitekim ona göre en kâmil Yûnus Emre Divanı çalışması olan Abdülbaki Gölpınarlı'nınkinde de bazı tenakuzlar söz konusuydu. Mesela Abdülbaki Gölpınarlı, Raif Yelkenci'nin Yûnus Emre'ye atfedilen ama Âşık Paşa'ya ait olduğunu iddia ettiği;

*Bu fenâ mülkünde ben nice nice hayrân olam
Ya nice handân olam ya nice bir giryân olam*

matlai ile başlayan 37 beyitli uzun manzumesi için “*Bu şiirin Yûnus'a isnat olması ihtimali yoktur*” dedikten sonra bu sözüne delil olarak da “*Burhan Ümit, Yûnus divanının mukaddimesinde bu şiirin 19 beytini yazmış ve Yûnus'un olmadığını söyle*”se de¹⁵bu manzumeyi hazırlamış olduğu Yûnus Emre Divanı neşirlerine almıştır.¹⁶ Bu nevi tenakuzları izale etmek için Raif Yelkenci, tenkitli bir divan neşri yapmak için çalışmalara başladı.

Şu anda aile arşivinde korunan Raif Yelkenci'nin evrakları kendi elinden çıktığı haldedir.¹⁷ Bu notlarını şu şekilde tasnif etmemiz mümkündür:

Yûnus Şiirlerini Kaydettiği Bir Defter ve Kâğıtlar: Yaklaşık 160 sayfalık çizgili bir deftere, belirlemiş olduğu nüshadaki şiirlerin mahlas beyitlerini yazdıktan sonra Yûnus'un şiirlerinden bazılarını rika yazı ile mavi bir kalemle yazmıştır. Defterin bazı sayfaları boş bırakılmıştır. Boş sayfalardan sonra çeşitli mecmualara Yûnus'a atfedilen ama Yûnus'un olmayan şiirler kaydedilmiştir. Bu manzumelerin başına da şiirin kime ait olduğunu gösteren Nesîmî, Âşık Paşa, Hacı Bayram Velî gibi ibareler not edilmiştir. Ayrıca farklı zamanlarda çeşitli ebatlardaki kâğıtlara siyah mürekkepli kalemle yazılmış şiirler vardır. Bu şiirler Yûnus Emre, Hacı Bayram Velî gibi mutasavvıflara aittir. Bunların üzerinde herhangi bir numara ve işaret olmadığı gibi geliş güzel alınmış notlar izlenimi vermektedir.

15 Gölpınarlı'nın Burhan Ümit'ten (Toprak) aktardığı (sayfa 34-36) Bu bilgileri ile ilgili kaynakta rastlayamadık. Bkz. Burhan Toprak, *Yûnus Emre Divanı*, İstanbul 1950, s. 29-90

16 Abdülbaki Gölpınarlı, ilk neşrinde daha sonraki yüzyıllarda yaşayan Yûnus mahlaslı şairlerden bahsetmiş ve onların şiirlerinin Yûnus Emre Divanı'na kaydedilmiş olduğunu söylemişse de (Gölpınarlı, 1948, s. 394-397) hazırlamış olduğu esere bunları ayıklama yapmadan almıştır. Eserin ilk baskısında rastlayamadığımız bu şiir sonraki baskılara alınmıştır: (Gölpınarlı, 1971, s. 188-192; Gölpınarlı, 1981, s. 245-248; Gölpınarlı, 1991, s. 114-117; Gölpınarlı, 2006, s. 196-199)

17 Bu evrakları bizimle paylaşan Raif Yelkenci'nin torunu Halise Alkan Hanımefendi'ye teşekkürü borç bilirim.

Bu şiirleri belirlenirken bir tenkitli metin oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Yelkenci, bu çalışmayı yaparken çeşitli nüshalar tespit etmiş ve bu nüshaları kendi anlayacağı şekilde bir tasnife tâbi tutmuştur. Tenkitli metin çalışması için şu sıra takip edilmiştir:

1. Matbu Divan: 1924 yılında kendi yayınladığı matbu divanın üzerine Yûnus Emre'ye ait olduğuna hükmettiği şiirlerin yanına işaret koymuş ve işaretin yanına Osmanlı alfabesi ile “yazılacak” notu düşmüştür. Ayrıca bazı beyitlerdeki kelimelerin üzerini çizip elindeki mecmualara göre kelimelerin doğru hâlini yazmıştır.

2. Kendi şahsi nüshası: Bu nüshanın aslını ne yazık ki göremedik. Eserin siyah beyaz çıktısı, fotokopisi vardır. Fotokopi nüshasının üzerine alınmış notlardan yola çıkarak eserin tam ve nitelikli nüsha bilgileri hakkında bir kanaate ulaşmak ne yazık ki mümkün değildir. Ama bu nüsha hakkında Abdülbaki Gölpınarlı şu bilgileri vermektedir:

“Bu divanda Yûnus’un mesnevi tarzında yazılmış münacatıyla beraber 182 şiiri vardır. Bu divanı görenlerin hepsi mütefikan hicri VIII inci asra aid bulunduğunu söylüyorlar. Yazısı sülûse yakındır. Elif-ba sırasıyla yazılmamıştır. Hurûf u imla, hareke ile nunlar tenvinle gösterilmiştir. Ritter’in mecmuasının ve Fatih nüshasının en ziyade yaklaştığı divan budur. Birçok gazeller, tamamıyla aynıdır. Yeni nüshalarda bulunan ve ifadesi ve tarzı çok yeni bir şekil gösteren şiirler yoktur. Bütün Yûnus divanları içinde bu divan en eski nüshadır.” (Gölpınarlı, 1936, ss. 320-321)

Gölpınarlı, bu çalışmasının sonuna eserden örnek sayfaları koymuştur. Daha sonra divanın metnini yayınladığı çalışmasında bu nüsha için şu bilgileri verir:

“Bu divan Yûnus’un münacatıyla başlar. Bu şiirle beraber 182 şiir ihtiva eder. Bu şiirlerin üçü Said Emre’nindir. Birde Halil mahlasını taşıyan şiir vardır. Bu divanda da hurûf-ı imlâ yok gibidir. Bugün “e” ve “a” ile konuşulan heceler, “elif”le “n”ler tenvinle gösterilmiştir. Kağıt, resm-i imlâ ve yazı bakımından Fâtih nüshasına pek yakındır. Yazı karakteri ve başlıklar da F. nüshasına benzer ve harekelidir. Şiirler alfabetik tertiplenmemiştir.” (Gölpınarlı, 1991, s. LIV)

Yûnus Emre Divanı üzerine tenkitli bir çalışma yapan Mustafa Tatçı, Raif Yelkenci nüshası hakkında şu bilgiyi vermektedir:

“Bu divanın aslını göremedik. Bir fotoğrafı Mustafa Canpolat’ın elindedir... XIV-XV. yüzyıllarda istinsah edildiği zannedilen bu yazma, Karaman ve Canpolat nüshalarıyla uygunluk arz eder. İmlâ ve istinsah hatalarıyla ikişer defa yazılan şiirlere varıncaya kadar bu üç nüsha birbirinden istinsah edilmişe benziyor.” (Mustafa Tatçı, 1990, s. 4)¹⁸

3. Abdülbaki Gölpınarlı’nın Yûnus Emre Divan’ı: Deftere kaydettiği şiirlerin üzerine bazen kendi el yazısı ile “Baki s[sahifenin kısaltımı olarak sad harfi] 5” gibi notlar almasından yola çıkarak bu çalışmayı da hazırlamakta olduğu eserde kullandığı anlaşılmaktadır.

18 Osman Ergin’in makalesinde ve Abdülbaki Gölpınarlı’nın çalışmasında bu nüshadan örnek sayfalar mevcuttur. Osman Ergin, Said Emre hakkındaki makalesinde Ritter Nüshası’ndaki şiirlerden bahsetse de görsel olarak verilen metin, Raif Yelkenci’ye ait olan nüsha olmalıdır. Nitekim Ritter Nüshası’nın tıpkıbasımını incelendiğinde görseli örnek verilen metinle farklı olduğu görülmektedir. (Mustafa Tatçı 1997, s. 704-791)

Bu çalışma ne yazık ki tamamlanamamıştır. Tamamlanması hâlinde Yûnus Emre hakkındaki çalışmalara kaynaklık edeceği muhakkaktı.

Sonuç

Osmanlı'dan Cumhuriyete yaşanan kültür değişimini idrak eden Mehmet Raif Yelkenci, eski sahaflık geleneklerini sürdürmüş, dükkânı kitap meraklılarının olduğu kadar yerli ve yabancı ilim adamlarının da toplantı ve sohbet mekânı olmuştur. Yalnız bir kitapçı olmaktan ziyade çevresindeki bir grup münevverle birlikte ilmi çalışmalara destek veren Yelkenci'nin kültür dünyamızdaki yeri, Yûnus Emre'nin kimliği ve şiirlerine dair kaleme aldığı makale ve çeşitli çalışmalarıyla daha da belirgin bir hâl almıştır. Yelkenci, Yûnus Emre hakkında çalışmalar yapan ve bu sahada otorite kabul edilen Fuat Köprülü ve Abdülbaki Gölpınarlı gibi ilim adamlarına katkı ve itirazlarda bulunmuştur. Öyle ki, bu itirazları ilim muhitlerinde de ses getirmiştir. Özellikle Fuat Köprülü ve Abdülbaki Gölpınarlı'nın Yûnus Emre'yi Bektâşi olarak konumlandırılmalarına karşılık olarak onun Mevlevî olduğunu ileri sürmesi ciddi bir çıkıştır. Bununla da kalmayan Yelkenci bu ve benzeri fikirlerini ispatlamak, aksi düşünceleri de çürütmek amacıyla tenkitli bir Yunus Emre Divan'ı hazırlamaya girişmiştir. Ne yazık ki ömrü vefa etmediği için bu çalışma tamamlanamamıştır. Söz konusu çalışmasının notları, başlangıç sayfaları ve ilgili başvuru kaynakları Yelkenci ailesinin arşivinde hâlihazırda muhafaza edilmektedir. O mirasın bir gün tamamlanmasıyla Yûnus Emre hakkındaki çalışmalara yeni bir bakış açısı kazandıracığı bu makalenin bir iddiası, en azından bir hatırlatmasıdır. Bununla beraber sahadaki bir birikim de gün yüzüne çıkartılmış olacaktır. Öte yandan Raif Yelkenci'nin hayatında Yûnus Emre'nin bu denli yer etmesi, çağlar ötesinden gelen bir sesin yirminci yüzyılda, üstelik kuvvetli bir kültür değişimi sürecinin yaşandığı dönemde gelenekleri sürdüren bir kitapçıya nasıl tesir ettiğini göstermesi açısından da ayrıca önem taşımaktadır.

Kaynakça / References

- Alkan, M. (2006). Germiyan İlinde Bir Sufi: Said Emre (Zaviyesi, Mezarı, Şiirleri ve Menkıbeleri), *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli*/ 2006-38, s. 26
- Âşık Çelebi. (2010). *Meşairü's-Şuara: İnceleme-Metin*, Haz. Filiz Kılıç, İstanbul: İstanbul Araştırmaları Enstitüsü
- Divan-ı Âşık Yûnus. (1340/ 1924) İstanbul
- Divan-ı Âşık Yûnus. İBB Atatürk Kitaplığı K 4355
- Divan-ı Yûnus. (1302) İstanbul: Matbaa-ı Âmire
- Düzdağ, M. E. (1983). *Şeyhülislam Ebussuûd Efendi Fetvaları*, İstanbul: Enderun Kitabevi
- Ergin, O. (2005). *Muallim M. Cevdet'in Hayatı, Eserleri ve Kütüphanesi*, İstanbul: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü
- Gölpınarlı, A. (1932). "Yûnus Emre'ye Dair", *Atsız Mecmua*, sayı: 17, s. 141
- Gölpınarlı, A. (1936). *Yûnus Emre*, İstanbul: İkbâl Kitabevi. İstanbul: Bozkurt Basımevi.
- Gölpınarlı, A. (1948). *Yûnus Emre Divanı*, İstanbul: Ahmet Halit Kitabevi
- Gölpınarlı, A. (1971). *Yûnus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
- Gölpınarlı, A. (1971). "Mevlânâ-Yûnus", *Uluslararası Yûnus Emre Semineri Bildiriler*. (6-8 Eylül 1971). İstanbul: Akbank Kültür Yayınları, s. 102-110

- Gölpınarlı, A. (1981). *Yûnus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: Altın Kitaplar Matbaası
- Gölpınarlı, A. (1991). *Yûnus Emre Divanı ve Risâletü'n-Nushiyye*, İstanbul: Der Yayınları
- Gölpınarlı, A. (1992). *Melâmîlik ve Melâmîler*, Gri Yayınları
- Gölpınarlı, A. (2006). *Yûnus Emre Hayatı ve Bütün Şiirleri*, İstanbul: İş Bankası Yayınları
- İz, F. (1964). *Eski Türk Edebiyatında Nesir*, İstanbul: Osman Yalçın Matbaası
- Koçu, R. E. (1974). Raif Yelkenci, *Türk Kütüphaneciler Derneği Bülteni*, XXIII/4, Ankara
- Köprülü, M. F. (1966). *Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar*, Diyanet İşleri Ankara: Başkanlığı Yayınları (II. Basım)
- Köprülü, M. F. (1927). Said Emre, *Hayat Mecmuası*, sy: 2, 15 Eylül 1927, s. 302
- Kut, T. (2013). Mehmet Raif Yelkenci, *DİA*, İstanbul, c. 43, s. 398-399
- Mecdi Mehmed Efendi (1989), *Hadaiku's-Şakaik*, İstanbul: Çağrı Yayınları, c.1
- (Nuri Ergin), O. (1933). Yûnus'un Asıl Adı Sait Hatta Sadettin'dir, *Milli Mecmua*, 1 İkinci Teşrin, c. 12, s. 217-220
- Sayar, A. G. (2011). *A. Süheyl Ünver: Hayatı, Şahsiyeti ve Eserleri*, İstanbul: Ötüken Yayınları
- Sayar, A. G. (2012). *Sahhaf Râif Yelkenci*, İstanbul: Kubbealtı Yayınları
- Seyfettin Ö. (1979). *Eski Harflerle Basılmış Türkçe Eserler Kataloğu*, İstanbul
- Tatçı, M. (1990). *Yûnus Emre Divanı Tenkitli Metin II*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları
- Tatçı, M. (1997). *Yûnus Emre Divanı Tenkitli Metin II*, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları
- Toprak, B. (1953). *Yûnus Emre Divanı*, İstanbul
- Ünver, İ. (2006). Yûnus Emre Üzerine, *TÜBAR-XIX*, s. 490-498
- Yelkenci, R. (1940). Bir Etüt Bir İddia: Büyük Türk Şairi Yûnus Emre Kimdir I, *Ün: Isparta Halkevi Mecmuası*, sy: 71-72, c. 6, s. 991-993
- Yelkenci, R. (1940). Bir Etüt Bir İddia: Büyük Türk Şairi Yûnus Emre Kimdir II, *Cumhuriyet Gazetesi*, 3 Şubat 1940, s. 3
- Yelkenci, R. (1940). Bir Etüt Bir İddia: Büyük Türk Şairi Yûnus Emre Kimdir II, *Ün: Isparta Halkevi Mecmuası*, sy: 73-74, c. 7, s. 1017-1021
- Yelkenci, R. (1972). Yûnus Emre Bektaşî Değil Mevlevîydi II, *Hayat Tarih Mecmuası*, sy: 10, s. 78
- Yelkenci, R. (1972). Yûnus Emre Bektaşî Değil Mevlevîydi III, *Hayat Tarih Mecmuası*, sy: 11, s. 68
- Yelkenci, R. (1972). Yûnus Emre Bektaşî Değil Mevlevîydi, *Hayat Tarih Mecmuası*, sy: 9, s. 24
- Yelkenci, R. (1973). Yûnus Emre Bektaşî Değil Mevlevîydi 4, *Hayat Tarih Mecmuası*, sy: 12, 1973, s. 81